

Pozvání k Večeři Páně



Václav Vacek

VYŠEHRAĐ

Pozvání k Večeři Páně

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz



Václav Vacek

Pozvání k Večeři Páně – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS  **MEDIA**

Václav Vacek

POZVÁNÍ K VEČEŘI PÁNĚ

Pozvání k Večeři Páně

Václav Vacek

VYŠEHRAĐ

Na přebalu:

Večere Páně

Vyšehradský kodex,

kolem roku 1000

Na vazbě:

Eucharistická nádoba s vinnou révou

a Kristovým monogramem,

po jehož obou stranách představují

dva pávi nesmrtelnost a krásu

Ravenna, S. Apollinare Nuovo,

6. století

© Václav Vacek, 2016, 2025

ISBN tištěné verze 978-80-267-3212-9

ISBN e-knihy 978-80-267-3213-6 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)

ISBN e-knihy 978-80-267-3218-1 (1. zveřejnění, 2025) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-3219-8 (1. zveřejnění, 2025) (mobi)

Písmo je pro nás Alfou
a Kalich spásy je Omegou.

Jan XXIII.

Církev měla vždy v úctě Boží Písmo jako tělo Páně,
vždyť – především v posvátné liturgii – nepřestává brát a podávat
věřícím chléb života se stolu jak Božího slova, tak Kristova těla.

Dei Verbum 21

OBSAH

Předmluva	11
Předmluva ke třetímu vydání	13
Úvodem	15
1 Pozvání k Večeři Páně	19
2 Společná slavnost	23
3 Památka Večeře Páně	27
4 Večeře Páně – nová smlouva	33
5 Večeře Páně – modlitba chvály	39
6 Večeře Páně – děkování	46
7 Večeře Páně – hostina s „lámáním chleba“	52
8 O oběti	60
9 Ježíš nám nabízí záchranu	67
10 Čím nás Ježíš zachraňuje?	76
11 Kdo je vykoupen?	86
12 Večeře Páně – svatba	91
13 O nevěstě	98
14 Večeře Páně – Ježíš chlebem života	103
15 Večeře Páně – chléb k životu věčnému	109
16 Večeře Páně – pokrm k životu věčnému	116
17 Sjednocení s Ježíšem	121
18 Sjednocení s druhými	126
19 O krvi Páně	133
20 Kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce	141
21 Aby bylo jasno	148

22 O jednotlivých prvcích bohoslužby – (1. část)	152
23 O jednotlivých prvcích bohoslužby – (2. část)	163
24 O jednotlivých prvcích bohoslužby – (3. část)	169
25 O jednotlivých prvcích bohoslužby – (4. část)	174
26 Uspořádání, postoje a gesta při Večeři Páně	184
27 Osobní dodatek	197
Závěrem	205
Modlitba Dajenu	206
 Dodatek ke třetímu vydání knihy.	 209
Příloha.	231

Kéž čtenář tam, kde je stejně jistý jako já, pokračuje ve čtení.
Kde váhá, ať se mě zeptá.
Kde pozná, že se mýlí, ať se mě přidrží.
Kde pozná, že se mýlím já, ať mě opraví.

Svatý Augustin ve své knize „O Nejsvětější Trojici“

PŘEDMLUVA

Před třiceti léty jsem si vypracoval řadu promluv ke slavení Večeře Páně. Několikrát jsem je pak na svých působištích opravoval. Čekal jsem, až někdo vydá praktickou knihu „Jak slavit Večeři Páně“. Na žádosti svých přátel nyní tyto poznámky o Večeři Páně předkládám čtenářům.

V čase pronásledování za minulého režimu se Večeře Páně slavila často v nenormálních podmínkách. Ve vězení byly úplně krajní poměry. Ale i mimo vězení byl kněz vázán ze strany státu na státní souhlas k duchovenské činnosti v určitém místě (už v sousední farnosti nemohl bez povolení státu sloužit). Pokud mu souhlas stát neudělil nebo odebral, byla jakákoliv kněžská činnost trestná a považována za „maření státního dozoru nad církvemi“, s postihem pro kněze i účastníky. Bohoslužby se tedy často slavily tajně. I bez obvyklých krásných rouch, honosného nádobí, pochopitelně bez hudby a zpěvu. Tím víc jsme si ale uvědomovali hloubku a sílu Ježíšova přátelství a podstatu jeho Svaté večeře. Nechceme na tuto zkušenost zapomenout. Ani nechceme v dnešní svobodě sklouznout do povrchnosti a pohodlnosti sytých a přejedených. Jan Pavel II. při své první návštěvě v naší zemi nás nabádal: „Nezapomeňte na svou zkušenost z totality.“ Platí to i o našem slavení a prožitku Večeře Páně.

Následující úvahy si pochopitelně nedělají nárok na úplnost celého teologického významu mešní liturgie. Jsou pokusem připomenout některé pastorační a praktické pohledy na liturgii Večeře Páně. Budu vděčný za jakoukoliv věcnou připomínku.

Jednotlivých oddílů jsme v cyklických kázáních používali jako po sobě jdoucí lekce. Stejný postup nabízí i tato kniha; je spíše průvodcem k duchovní obnově než teologickým pojednáním. Proto se v následujících textech objevují i určitá opakování. Je vhodné si

promyslet vždy jednu kapitolu a snažit se příští Večeři Páně prožít z popsaného pohledu. Až obsah kapitoly zpracujeme a osvojíme si jej, pokračujeme kapitolou následující. Večeře Páně je vrcholnou modlitbou. Je pro pokročilé, předpokládá určité znalosti a také vzájemné vztahy těch, kteří se jí účastní. Některé kapitoly se vrací k základům, na kterých je slavnost vystavěna, např. kapitoly o vykoupení.

Kdysi jsem byl dobrým tanečníkem a uměl jsem řadu tanečních figur. Když jdu dnes na ples, některé tance už skoro neumím, natož jejich figury. Kdybych chtěl tančit jako dříve, musel bych znovu do tanečních. I my si potřebujeme oživit, co Ježíš do své slavnosti vložil, abychom při ní nestáli „jako dřevo“. Aby nás slavení Večeře Páně těšilo. Abychom nešidili sami sebe, druhé ani Ježíše.

PŘEDMLUVA KE TŘETÍMU VYDÁNÍ

Tato kniha vyšla poprvé v roce 2007, po předchozím letitém hledání, jak porozumět Ježíšově hostině. Od té doby jsem pochopitelně dál hledal v Písmu smysl Ježíšovy slavnosti, to, co nám Ježíš nabízí a co od nás očekává. Za ta léta jsem snad také prožil další osobní zkušenosti s Ježíšovým přátelstvím. Přemýšlel jsem, zda mám knihu přepsat, ale liturgické slavení se v Čechách téměř nepohnulo, a tak si myslím, že se čtenář může vydat cestou textu původní knihy. V knize *Vystup na horu a buď tam* jsem přidal několik dalších kapitol – na stranách 189–222. Na konci této knihy ještě něco doplním.

K tomuto vydání knihy nabízím laskavému čtenáři možnost změnit si názvy několika pojmů. Budete-li s nimi souhlasit, mohou vás při čtení rozdíly mezi dřívějším a novým pojmenováním udržet v bdělosti.

Bůh je krásnější, než si myslíme. Z úcty k Božímu slovu nám není zatěžko vyjadřovat se přesněji. Během svého života jsme změnili řadu výrazů, místo dřívějšího „Cikán“ říkáme „Rom“, místo „postižený člověk“, používáme výraz „člověk s postižením“ atd. Záleží nám na úctě k druhým.

Večeři Páně už říkám Ježíšova hostina. Pro staré Izraelity byla večeře hlavním jídlem, my ale už po dlouhá staletí slavíme Ježíšovu hostinu ráno, dopoledne, kdykoliv, tak pokládám nové pojmenování za výstižnější.

Pojmenování dvou částí Bible Starý a Nový zákon je zavádějící. „Starý“ u mnoha lidí vyvolává dojem něčeho překonaného, zbytečného, ale Boží slovo má neměnnou hodnotu. I Ježíš potvrdil jeho

nezastupitelnost: „Amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine ani jediné písmenko ani jediná čárka ze Smlouvy, dokud se všechno nestane.“ (Mt 5,18)

■ Jaká označení zvolit: Hebrejská bible a Ježíšovská bible? V našich překladech Písma je často řeč o „Zákoně“ místo o „Smlouvě“. Jejich význam je ale jiný. Proč se šidit v případě šťastné „manželské smlouvy“ Hospodina s námi?

Mesiáš (*mašiách*) znamená Pomazaný (ve smyslu „vonící po Bohu“), do řečtiny přepsáno jako *Christos*.

Ježíšovu výzvu „obratte se“ jsme nešťastně nahradili výrazem „čiňte pokání“. Řecké slovo *metanoite* („obratte se k Bohu, změňte smýšlení k nápravě“) sv. Jeroným přeložil jako *penitemini* („trestejte se, mučte se“). Od té doby se v oficiálních církevních textech tento nešťastný a zavádějící výraz stále používá. Nejde o trest, ale o nápravu.

„Přikázání“ v Bibli je zavádějícím výrazem. Písmo mluví o „pokynech“ (*micvot*). Rozkazuje se vojákům, otrokům, pachatelům. Milovat druhého nelze přikázat. V rodině se nepřikazuje. Rodiče nám třeba řekli: „Na stole se nesedí“ a vysvětlili nám proč, a to stačilo.

ÚVODEM

Název „mše“ je historicky nejmladší a pramálo vyjadřuje význam naší největší liturgické slavnosti. Nejstarším pojmenováním Ježíšovy slavnosti je „Večeře Páně“ (1. list Korintským), „lámání chleba“ (Skutky apoštolské) a „eucharistie“ – „díkůvzdání“ (Didaché). Budu používat název „Večeře Páně“, je nejmýstižnější. Církevní dokumenty po II. vatikánském koncilu tohoto označení rovněž užívají.

Rituály je třeba někdy doprovázet slovy, aby se nestaly nesrozumitelnými. Kdyby Marťan, eskymák nebo dítě pozorovali, jak vítáme vzácného hosta chlebem a solí, co by asi řekli? „Zřejmě má rád chleba..., ale byl najedený, ukrojil si jen kousíček..., a hodně solí...“

Večeře Páně nám stojí za pozornost, slavíme ji často, ale bez pečlivého naslouchání Ježíši se nám snadno může stát nesrozumitelnou. A pak ani dětem neumíme povědět, co tato slavnost znamená. (Nám před prvním svatým přijímáním říkali: „Hlavně nekousnout do Svaté Hostie, rovně držte svíčku a poslouvejte, co vám bude Ježíšek říkat.“)

Během staletí se způsob slavení Večeře Páně měnil, nejen v některých detailech a důrazech. II. vatikánský koncil reagoval liturgickou reformou na značné ustrnutí liturgie. Nemohu a ani nechci zde popisovat dějiny liturgie. Než si začneme všímat jednotlivých základních kamenů, z kterých je Večeře Páně vystavěna, zmíním se jen o některých nedostacích přetrvávajících v našem povědomí, které ještě i dnes nedobře ovlivňují naše představy.

Z původně krásné a živé slavnosti Večeře Páně se postupně stalo působivé a dokonalé „divadlo“, ve kterém kněz sloužil liturgii a ostatní

byli nábožně přítomni. Když bratři protestanté před pěti sty léty začali zčásti popírat obětní charakter mše, začali jsme my katolíci tím víc tvrdit, že mše je! a je obětí! – až jsme pozapomněli na ostatní obsah, který do této slavnosti Ježíš vložil. Mše byla, zvláště v lidovém pojetí, už jen zpřítomněním Golgoty (i když nekrvavým). Jak to na zúčastněné působilo? (Jinou náladu máme na svatbě a jinou na pohřbu.)

Jsme dětmi své doby. V nás starších ještě doznívá duchovní atmosféra 19. století. Byli jsme poznamenáni jejími ilustracemi k Bibli, nepřilíš vydařenými písněmi a kostelními obrazy té doby, pouťovými obrázky a životopisy světců. (19. století mělo samozřejmě i své hodnoty, ale mám na mysli lacinou produkci, která neměla vysokých nároků.) To vše působilo na naši představu o zbožnosti. Lidé se v kostele začali tvářit podle postav z nekvalitních obrazů. Náš sladkokyselý nálev v kostele někdy připomínal atmosféru v mauzoleu Vladimíra Lenina... (doufám, že snesete mé kazatelské přirovnání). Nedivme se, že se pak do kostela nehrnuli noví zájemci. Také u vás v kostele zakročovali všelijací dobrovolní strážci zbožnosti, pokud se někdo otáčel nebo se smál...?

■ V představách mnoha lidí se kostel stal domem Božím a každá roztržitost v modlitbě hříchem. Oddělili jsme život v kostele a mimo kostel. Zatímco my teologové z „úcty“ posouváme Večeři Páně mimo náš život (Mše svatá, Svátost Nejsvětější, Velebná, Oltářní, tajemství, přidáváme kadidlo, družičky, zvonečky, nebesa, adorace aj.), Ježíš naopak ve své Hostině z našeho života vyšel¹, do našeho života ji vložil, zde ji ponechal a nevyčlenil ji nikam do zvláštního prostoru jednání.

■ Ježíšovo vyučování je určeno všem. Ježíš vždy bezvadně učí, po každé navazuje na naše zkušenosti. Je praktický, není teoretikem a učitelem definicí. Ví, že láska prochází žaludkem a společné jídlo navozuje blízkost. Rád stoloval se svými blízkými.

Nemusíme vymýšlet žádný zbožnější a speciální slovník pro slavení Večeře Páně ani jiné ceremonie. Ježíšovi nechyběla slova ani přirovnání nebo gesta. Na jeho rituálu, na jeho Hostině, nelze nic vylepšit (spíš pokazit).²

■ Pro nás křesťany je Ježíš strhující osobností. Od něj víme – nově ve srovnání se Starým zákonem – jak mnoho se Bůh zajímá o každého člověka. Každého se ptá: „Jak se máš? Jsi rád na světě? Líbí se ti život? Co potřebuješ? Víš, že jsem tu i já? Víš, že tě mám rád? Chci, abyste se měli rádi, jako já mám rád vás.“

Ježíš nás přijal mezi své blízké přátele, k radosti ze života, k práci i k slavení.

Všímáme si Boží přízně a máme potřebu vyjádřit Bohu svou vděčnost. Ale jak? Řekneme-li: „Bože, vážíme si tě“, může to jistě něco znamenat. Ale třeba nám to nestačí. Chceme-li někomu vyjádřit svou blízkost, chceme-li někoho obdarovat, snažíme se zjistit, jaký má ten druhý vkus, co by mu udělalo radost.

■ Jsou Bohu milé naše modlitby a projevy naší zbožnosti? (Není obtížné si je porovnávat s Ježíšovými názory.)

■ Jsme přesvědčeni, že biblické modlitby a slavnosti jsou podle Božího vkusu? Ježíšova velikonoční Večeře je jednou z nich. Jsme za ni nesmírně vděční... Neuplyne týden, aby nás Ježíš k této slavnosti nepozval.

U nás často náboženské vzdělání končí v deseti letech. Dospělí mají pocit, že se nepotřebují vzdělávat. V každém případě je dobré si klást otázky. Třeba i znovu. Prof. Vladimír Smékal říká: „Otázka otevírá dveře odpovědi.“

Proč k Večeři Páně přicházíme? Co se tam odehrává? Co mě tam čeká? Očekává se něco ode mne? Proč nebýváme ze mše vždy nadšeni? Tyto otázky nejsou zbytečné. Přijmete pozvání k hledání odpovědí?

1) *Náboženské obřady Židů se odehrávají především v rodině, návštěvy synagogy jsou svým způsobem navíc. Ježíš použil ke své Hostině rodinný náboženský rituál. Nezapomeňme, že náš kostel vyšel ze synagogy (ta byla původně školou) a z jídelny (večeřadla). Kostel není chrámem. Chrám je pohanské zařízení – ve kterém „bydlelo“ božstvo. Už Šalomoun říká: „Hospodine, já vím, že ty nemůžeš přebývat v domě z kamení.“ (srov. 1Kr 8,22n)*

2) *Např. pamatujeme, jak kněz šeptal latinsky slova při „proměňování“, aby je nikdo neslyšel, a nepoužil je třeba k nějaké magii. Ježíš se nebál. To my se bojíme.*

1 POZVÁNÍ K VEČEŘI PÁNĚ

Bůh nás zve ke společné slavnosti jako své přátele. Bohoslužba není naší službou Bohu, ale přesně naopak, Bůh slouží nám. (Před maturitou se někdy slibuje: „Bože, když to dobře dopadne, přijdu v neděli na mši.“ To je stejné, jako bych řekl: „Když mi dáš stovku, přijdu k vám v neděli na oběd.“) Bůh nám prokazuje velikou laskavost!

Bohoslužba není odměnou za zásluhy. Na konci školního roku je možné odměňovat děti za dobré známky na vysvědčení. Ale náš tatínek u oběda nikdy neřekl: „Dostaneš jen dva knedlíky, protože máš v žákovské knížce poznámku nebo špatnou známku.“ Bůh nás zve ke svému stolu bez ohledu na výkon. Říká: „Jen tak.“ „Protože jsi můj.“ (Tak i vy rodiče, jednáte se svými dětmi.)

■ Bůh je rád s druhými (společenství je pro něj zásadní a charakteristické – Trojice). Bůh má rád svět. Nejen makro a mikrosvět. Nejen akvárium oceánů, nejen rozkvetlé louky, nejen zpěv slavíka nebo velryby, také lidské umění a mraveniště lidí, naše vztahy a osud každého člověka. Bůh je tak veliký, že mu žádný člověk není malý. Ježíše pomlouvali, že vyhledává slavnosti a sedá ke stolu dokonce s lidmi ne příliš morálními. Večeře Páně je hostinou hříšníků...

Pokaždé si můžeme všimnout, že u Ježíše máme větší postavení, než si myslíme (a zasloužíme). Lidé, kteří přijali Ježíšovo přátelství, říkali: „Když jsem se s Rabim setkával, měl jsem z jeho jednání pocit, že se mnou jedná jako s nejbližším člověkem. Ale pak jsem si říkal, to je nesmysl, Mistr má onačejší přátele a zná mnohem větší osobnosti, než jsem já. Jenže při příštím setkání s Ježíšem jsem měl ten krásný pocit znovu. Když jsem o tom později mluvil s jinými lidmi, potvrzovali mi, že měli z Ježíšova jednání stejný pocit.“

Ježíš nás vyvádí z falešných představ, že by se přátelil jen s lidmi výkonu, s lidmi „na úrovni“. Baví se s každým, nikoho si neošklíví. Hrál si s dětmi a děti z něj byly nadšené, dnes by možná na ples provedl každou ženu.

■ Jsme nejen úctyhodným výtvozem Stvořitele, ale Božími dětmi. Mnoha rodičům není pro děti ničeho příliš. Natož Bohu...

Ze všeho, co nám Ježíš prokázal (a prokazuje), usuzujeme, že přes naši nedokonalost a hříchy máme pro Boha velikou cenu. Bůh má s námi veliké plány, překypuje štědrostí a krásnými nápady. Je velkorysý.

■ Vidí nás podle toho, co z nás může být. Neřekl jsem – co z nás bude. „Co z nás může být“ – to je víc! Pokaždé se na nás u svého stolu těší, vítá nás, má pro nás další překvapení...

Kdo zakouší krásu Boží přízně, má důvod k radosti. V jedné povídce o tom vypráví Ludvík Aškenazy. (Viz příloha k 1. kapitole.)

Bůh nás má rád, nemůže to už vydržet a potřebuje s námi slavit. Samotnému slavit nelze. Sami pijí jen smutní. Ježíš vždy dával lidem dohromady. Uměl žít, uměl pozorovat, žasnout, radovat se a slavit. Kdo si v týdnu všímá pozorností, které nám Bůh ve své vynalézavé lásce prokazuje, už to nemůže vydržet a přichází slavit nedělní slavnost.

Malá noční hudba

(LUDVÍK AŠKENAZY)

Nebe bylo nejdříve blankytné s podvečerním nádechem lila a pak naposledy zahořelo temným, trochu horečnatým ruměncem, jak to bývá na podzim. Světlo se ještě naposledy zhlédlo ve Vltavě a ustoupilo stínu. A my jsme ještě stále byli na procházce – nějak nás ten večer překvapil. Rozžehly se lampy, svět zvažněl a hovory chodců zněly tlumeně.

V jednom starém domě bylo okno osvětlené takovým střidným bledorůžovým světlem a za tím oknem někdo hrál na klavír. Nejdříve jakýsi Chopinův valčík a potom Malou noční hudbu.

Zastavili jsme se a poslouchali. Človíček byl tichý a nadšený.

„Tatí,“ praví, „zůstaňme tu do rána...“

Nešlo to, to dá rozum.

Ale ta muzika se linula hustě a sladce jako med, a tak jsme u toho okna ještě chvíli stáli.

„Tatí,“ říká, „my se spolu máme přece tak rádi...“

„Hezky poslouvej,“ povídám, „tohle je Malá noční hudba.“

Zamyslí se.

„Noční hudba to je,“ praví, „ale proč je, tatí, malá?“

„No,“ odpovídám, „malá je proto, že... Malá hudba je, když... Prostě, když je malá, rozumíš?“

„Ano, tatí,“ říká. „A kdy bývá hudba velká?“

„Nemudruj,“ pravím, „a poslouvej, jaká je hezká. Taková milounká, jako by tě někdo hladil po tváři.“

„Ach, tatí,“ povídá, „my se spolu máme přece tak rádi... Tatínku, zůstaňme tu do rána...“

Tu hudba najednou ustala a růžové světlo v okně za chvíli pohaslo.

Ale my jsme stejně ještě nešli domů.

„Tatí,“ ptá se, „je ta hudba docela malá? Jako já?“

„Totiž ta hudba. Jak bych to pověděl... Hudba poroste...“

„To je dobře,“ přerušil mne, „že děti mají také malou hudbu. A co je, prosím tě, hudba?“

„Ty to ještě nevíš?“ říkám. „Hudba je přece. No prostě, když je hudba... Abych ti to definoval přesně... Rozumíš?“

„Ano, tatí,“ řekl. „Hudba je, když to člověk už nemůže vydržet a musí si zahrát.“

A po chvíli ještě zaprosil:

„Pojď, zazpíváme si, tatí... Malou noční hudbu... Víš?“

„Když já neumím zpívat,“ povídám a trochu jsem se začervenel. „Půjdeme raději domů a tam si pustíme rádio. Že ano?“

„Ale ne,“ říká, „pojď, tatínku, zazpíváme si... Já to už prostě nemohu vydržet.“

A tak jsme zpívali trochu falešně, ale zato dlouho.

Možná, že nás za tím oknem slyšeli. Jednou se tam na chvíli rozsvítilo růžové světlo a znovu zhaslo.

Asi se moc divili – nebyli na to zvyklí.

2 SPOLEČNÁ SLAVNOST

Ježíšova rodina, stejně jako ostatní židovské rodiny dodnes, slavila každou sobotu radost ze života s Hospodinem.

■ „Sobota je pro Židy pupeční šňůrou mezi tímto a budoucím světem,“ říká pražský rabín Karol Sidon.

Velikonoční večere je pro Židy největší slavností.

■ Ježíš při svých posledních Velikonocích tuto slavnost ještě zvětšil. Radost slavnosti pro něj byla tak důležitá, že při svém posledním hodu beránka nenechal na velikonoční hostinu padnout stín své blížíci se smrti. Tak se ponořil do slavnosti, že nikdo nemohl říci: „Ježíši, ty jsi letos nějak posmutnělý...“

Slavit lze jen z radosti, z velkorysosti. Však se nám Ježíš vyznává: „Jste moji přátelé, až na život a na smrt...“ Máme větší důvod k radosti a slavení než starý Izrael.

Večeři Páně neslavíme jen o Velikonocích. Slavíme ji přinejmenším každý Den Páně, každou neděli.

■ Večeře Páně není soukromou modlitbou, ale společnou slavností. Setkáváme se při ní s Bohem a s lidmi. Obojí je důležité. Boha těší, jsme-li rádi na světě, vychutnáváme-li si jeho dary, oceňujeme-li jeho práci, přátelství a velikost. Bůh je spokojen, přicházíme-li k Večeři Páně také kvůli druhým lidem. I rodiče říkají: „Jsme rádi, že nás mají děti rády, ale neméně nás těší, stojí-li naše děti vzájemně jeden o druhého.“

Společná modlitba vychází a roste z modlitby soukromé.

■ Modlitba je setkáním. Vyžaduje umění naslouchat i vyjádřit se. Při setkání má být naslouchání a mluvení vyvážené. Abych měl co

vydechnout, musím se nejprve nadechnout. Než o něčem mohu mluvit, potřebuji nejprve dost pozorovat, porovnávat a otvírat se.

Pro Boha není obtížné porozumět člověku. Vidí do mě „v okamžiku“, to pro mě je obtížné porozumět Bohu. Proto je tolik nutné, abychom také (a především) před Bohem mlčeli a dostatečně mu naslouchali. Každý známe Ježíšovo napomenutí: „Nebuďte mnohomluvní.“

■ Jeden anglický biskup řekl: „Abych se mohl jednu minutu modlit, potřebuji se devětadvacet minut připravovat.“

Soukromá modlitba je snazší než společná (tak jako je snazší setkání ve dvou než ve větší skupině), nemusím se s nikým dělit o pozornost, brát ohled na ostatní, jsem „pánem svého času“, určuji plynutí jejího průběhu. Rozumím lidem, kteří říkají, jak se jim v lese dobře „modlí“. Jdu-li do lesa, musím mít vyčištěné boty, vím, že jdu do „chrámu“. Bylo by škoda nevidět rozdíl mezi pohanskou modlitbou (často na vysoké úrovni), židovskou a novozákonní – Ježíšovou.

■ Modlitba je velikým uměním. (Naučili nás znát modlitby, ale nenaučili nás modlit se.)

Večeře Páně je společnou modlitbou. Společná modlitba byla vždy více ceněná než soukromá.

■ I spolupráce v partě, kolektivní sport, hudba ve skupině nebo orchestru je větším uměním než výkon jednotlivce. Samozřejmě předpokládá zvládnutí oboru, řemesla nebo nástroje, ale vyžaduje i další dovednost – umění souhry a spolupráce s druhými.

■ Společná modlitba stojí na osobní zkušenosti, zážitku, poznání a umění.

■ Rozdělit se mohu teprve tehdy, když něco mám a umím. Společné může vyrůst z naslouchání druhému, z dávání a přijímání. Jen tak vytváří novou kvalitu.

- Umět dát přednost druhým, neprosazovat se na úkor jiného, nechat se vést..., to vše svědčí o tom, že modlitba s druhým je znamením veliké blízkosti.

Po dlouhá staletí byla liturgie to, co dělal kněz. Věřící se liturgie účastnili pasivně, zpívali nebo se modlili často úplně jiné modlitby. Po II. vatikánském koncilu slaví liturgii všichni pod vedením předsedajícího (biskupa nebo kněze). Protože je liturgie dílem celého společenství, potřebujeme se učit společně Večeři Páně slavit.

Na slavnost je důležité se připravit. Zatím řeknu jen první kroky přípravy (více si řekneme později).

- Bůh nám věnuje obrovskou pozornost. Zažili jste, že vás někdo přehlížel, nebavil se s vámi, neměl pro vás čas? Bůh je ochoten se s námi bavit do sytosti. Ale naše osobní prožívání vztahu k Bohu bývá, stejně jako k lidem, proměnlivé.

- Objevíme-li Boží věrnost člověku, zjeví se mi moje cena v novém světle. Jsem povznesen.

- Na Boží věrnosti stojíme. Je-li „zamračená obloha“, potřebujeme si říci: „Slunce je stejně blízko, jako bylo ve dnech bez mraků. Mám sice pocit, že Bůh je daleko, ale mně jen něco zablácí výhled k Bohu.“ Proto je důležité si nejprve uvědomit, v jaké míře zakouším Boží přízeň, zda si všímám, jak obrovskou mám pro něj cenu.

Jak se připravujeme do divadla nebo na operu? (Naštěstí už není liturgie v latině, jít na operu nebo divadelní hru v neznámém jazyce je náročnější.) Přečteme si něco o hře, libreto, něco o autorovi, okolnostech, možná i kritiku. Přijdeme včas, abychom nasáli atmosféru, naladili se a nevnesli s sebou spěch – to bychom se na začátek nemohli soustředit. Toto vše víme a umíme. Podobně je to s přípravou na liturgii.

- Přijít v neděli do kostela a nemít přečtené texty z Písma, které se budou číst, by bylo trapné a neuctivé vůči Bohu i těm, kteří slavnost

připravují. Bylo by to, jako kdyby někdo v divadle nebo v kině nevěděl, zda přišel na veselohru nebo tragédii.

Pozvání přátel na návštěvu vědomě prožíváme, těšíme se a připravujeme se na ně. Podobně chceme vnímat bohoslužbu – jsme zváni ke slavnostnímu stolu.

■ Máme se na co těšit. Zážitek se nedá nařídit, dobrý pocit ze slavnosti nemáme úplně ve svých rukou (také nejde především o můj vlastní subjektivní pocit, i když má svou cenu). Ale jestli jsem si všímal pozorností, jimiž mě Bůh ve své přízni v posledních dnech obdaroval, pak možná v silnější míře zakusím, že mě Bůh rád vidí, že si mě neoškliví, že se za mě nestydí, že se ke mně veřejně před druhými hlásí, zastává se mě a věnuje mi velikou náklonnost. To s námi může udělat své...

3 PAMÁTKA VEČEŘE PÁNĚ

Mluvili jsme o Ježíšově přání (on je obrazem Božím) slavit s námi své přátelství (i rodiče rádi vidí děti doma u stolu a děti se často těší domů).

Ježíšovo přátelství pro učedníky znamenalo nesmírně mnoho. Velice si považovali, že si je Ježíš vybral za své učedníky. „Nikdy jsme se nesetkali s tak moudrým člověkem. Navíc s někým tak pozorným, laskavým, upřímným a statečným, nikdo nikdy tak nevyprávěl o Bohu,“ říkali si mezi sebou. Ježíš objevil učedníkům netušené obzory. S ním nově porozuměli Slovu Božímu, s ním uzdravovali nemocné a stavěli se proti všemu, co člověka omezuje. Ježíš jim umožnil vyrůst ve veliké osobnosti. „Sedět s Ježíšem u stolu“ byl pro učedníky životní zážitek. Když časem začal Ježíš mluvit o své smrti, učedníci to těžce snášeli (i my neradi slyšíme, říkají-li naši blízcí, že už tady dlouho nebudou). Co by si bez Mistra počali? Kým by bez něj byli?

- Tvrdil jim: „Nebojte se, mám to promyšlené...“
- Pak nám všem, jednou provždy, daroval nádhernou slavnost přátelství a života. Nikdo z nás nemusí litovat, že nežil v Ježíšově době.

Apoštol Pavel píše: „Já jsem přijal od Pána, co jsem vám také odevzdal: Pán Ježíš v tu noc, kdy byl zrazen, vzal chléb, vzdal díky, lámal jej a řekl: ‚Toto jest mé tělo, které se za vás vydává; to čiňte na mou památku.‘ Stejně vzal po večeři i kalich a řekl: ‚Tento kalich je nová smlouva, zpečetěná mou krví; to čiňte, kdykoli budete pít, na mou památku.‘ Kdykoli tedy jíte tento chléb a pijete tento kalich, zvěstujete smrt Páně, dokud on nepřijde.“ (1Kor 11,23–26)

Ježíš nás znovu a znovu zve na slavnost, o níž říká: „Konejte to na mou památku.“

- Slovo „památka“ ale není vybídnutím ke vzpomínání na určitou událost nebo osobu.
- Slavíme-li narozeniny maminky, nevzpomínáme na den, kdy se narodila, ale slavíme, kým pro nás je teď.
- V nařízení o slavnosti velikonočního beránka stojí: „Ten den vám bude dnem pamětním, budete jej slavit jako slavnost Hospodinovu. Budete jej slavit po všechna svá pokolení.“ (Ex 12,14)

O Velikonocích Židé nevzpomínají pouze na vysvobození z Egypta, ale pokaždé znovu a znovu slaví velikonoční slavností Hospodinovu záchranu.

- I Ježíši a jeho blízkým zpřítomňovala velikonoční slavnost, kým pro ně Hospodin je a jak je stále drží a zachraňuje. Nešlo tedy jen o historické vzpomínání na slavnou minulost.
- Ježíš ale udělal další krok, slavnost velikonočního beránka obohatil (svým milosrdenstvím a svou věrnou a odvážnou službou člověku) a povýšil (na největší modlitbu).

Navíc pozvání k této slavnosti rozšířil i pro nás góje – nežidy.

Ani my tedy při Večeři Páně nevzpomínáme pouze na to, co se odehrálo ve večeradle a pak na popravišti. Tam to vrcholilo, ale mnohé tomu předcházelo a navíc Ježíšovo přátelství pokračuje dál v nezmenšené míře, až za hrob (vzkříšením), trvá do dneška. „Kdykoli tedy jíte tento chléb a pijete tento kalich, zvěstujete smrt Páně, dokud on nepřijde.“ (1Kor 11,26) Smíme a máme konat to, čím jsme byli Ježíšem obdarováni. Boží zachraňující péče k nám všem trvá, nepolevuje, nebyla a nebude odvolána.

Kdykoliv slavíte – „zvěstujete smrt Páně“. Slovo „smrt“ je tu slovní zkratkou.

Římská liturgie stručně uvádí: „Proto na památku požehnané smrti, slavného vzkříšení a nanebevstoupení Ježíše Krista...“

Modlitby východní církve při Večeři Páně jsou bohatší, připomínají

šířeji, co pro nás Ježíš vykonal. Naše nové eucharistické modlitby se východní liturgií inspirovaly.

■ Ježíš nás obdarovává vším, co vykonal: každým svým slovem, každým gestem (dotýkáním nemocných, mytím nohou, úctou k ženám, pozorností k dětem, sezením u jednoho stolu s hříšníky, rozhovory s pohany...). Pro nás se stal člověkem, dodnes nás těší, pozvedá, objevuje nám naši cenu, uzdravuje, křísí mrtvé, odpouští, dává nám svého Ducha, činí z nás děti Boží... Nabízí nám nový způsob života.

■ Výraz „smrt Páně“ – je tedy souhrnem všeho, co pro nás Ježíš vykonal a stále koná.

Ježíš při svých posledních Velikonocích:

1. slavil židovskou slavnost Božího slitovávání (jako trvalý stav);
2. povýšil ji (svým přínosem);
3. ale navíc – a na to pozapomínáme – Ježíš se také zahleděl na plnost všech věcí, až bude dovršeno jeho království! Až jej konečně přijmeme úplně za svého Pána. Až jemu, i sobě, dovolíme – aby nás mohl obdarovat všemi dary.

Ježíš se při poslední večeři zahleděl nazpět (k vysvobození z egyptského otroctví) i dopředu – na svůj druhý příchod.

■ Co myslíte, kolikrát je při mši řeč „o druhém příchodu Páně“? Zkuste to vyjmenovat. A hlavně – co pro nás druhý Ježíšův příchod znamená?

■ Pokusím se k tomu něco připomenout. Ježíšovo působení začíná důležitou informací: „Království Boží se přiblížilo.“ (např. Mk 1,15)

Ježíš měl svůj sen, měl se světem svůj plán. Za Ježíšova života se jeho záměry zdařily jen částečně (a škoda, že doposud nebyly dovršeny). Klademe mu odpor a málo s ním spolupracujeme. Ale Ježíš není snílek – jeho plány se naplní.

■ Na konci Lukášova evangelia čteme: „Velice jsem toužil jísti s vámi

tohoto beránka, dříve, než budu trpět. Neboť vám pravím, že ho již nebudu jíst, dokud vše nedojde naplnění v království Božím.“ Vzal kalich, vzdal díky a řekl: „Vezměte a podávejte mezi sebou. Neboť vám pravím, že od této chvíle nebudu pít z plodu vinné révy, dokud nepřijde království Boží.“ (Lk 22,15–18)

První křesťané – na rozdíl od nás – věděli, co znamená „Boží království“ a velice toužili, aby bylo už konečně dovršeno. (O co prosíme ve slovech Modlitby Páně: „Přijď tvé království,“ co si pod tím představujeme?¹⁾)

Poslední kniha Bible, Zjevení svatého Jana, končí takto: „Duch i nevěsta praví: ‚Přijď!‘ A kdokoli to slyší, ať řekne: ‚Přijď!‘ Kdo žízní, ať přistoupí; kdo touží, ať zadarmo nabere vody života. Ten, od něhož je to svědectví, praví: ‚Ano, přijdu brzo.‘ Amen, přijď, Pane Ježíši!“ (Zj 22,17.20)

- První křesťané přijali slova: „Přijď, Pane Ježíši,“ za svou modlitbu. A tak byli očekáváním Ježíšova druhého příchodu proniknuti, až si první generace myslela, že se Ježíš vrátí už za jejich života, a prodávali pole a majetky.

- Později si uvědomili, že zřejmě slovo „brzy“ neznamená den, ani třicet nebo čtyřicet let nebo tisíc, ale že slovo „brzy“ má povahu jistoty: „Přijdu jistě.“ „Určitě!“

- Kdykoliv první křesťané slavili Večeři Páně, vztahovali se k dějinné události Ježíšova života² (ke známému pevnému bodu Ježíšových Velikonoc) – i k dalšímu pevnému bodu v dějinách (o kterém nikdo neví, kdy přijde, ale víme, že určitě nastane).

O tyto dvě jistoty se první křesťané opírali, na nich stavěli. Proto si neustlali bezstarostně na zemi. Napomáhala jim i jejich nejistota pozemské existence (život byl tenkrát mnohem náročnější a nebezpečnější než náš) i menší či větší vlny pronásledování.

- Později, po získání náboženské svobody, žili křesťané už v určité právní jistotě, v určité jistotě pozemské, ale těžištěm jejich života byla i nadále jistota věčného života v Božím království. Pamatovali

na slova „bděte a modlete se“ a žili bytostným očekáváním dovršení Božího království.

■ My tento rozměr zanedbáváme (svádí nás i dnešní vysoká životní úroveň). Ježíš ale do své Večeře vložil jistotu Božího království, které začalo, a bude dovršeno – a my můžeme touto jistotou žít a zachovávat si ji v bytostném smyslu.

■ Co to znamená v bytostném smyslu? Nezabydlet se na této zemi, jako by nic jiného nebylo. Jako lidé bez perspektivy (řada lidí se bojí nejen smrti, ale i života). Jako by nás nečekaly ještě ty největší dary. Smíme žít s očekáváním nové země a nového nebe, nových darů, lepšího životního stylu (Ježíšova), nového porozumění, blízkosti a ochoty. Už teď se chceme naučit jednat na úrovni Božích dětí a nebešťanů. To neznamená, že neumíme vychutnávat krásu pozemského života. Naopak, za těmito dary rozpoznáváme dárce a jeho radost z dávání.

Pro hostitelku je největší radostí, chutná-li hostům. Pochvala je pro ni projevem ocenění. Že by tomu bylo u Boha jinak? I jeho těš, jsme-li rádi na světě, vychutnáváme-li si jeho dary a oceňujeme-li jeho dílo, přátelství a velikost. Ale jeho štědrost tím není vyčerpána. Nemusíme skončit jako sytí občané, jimž stačí jen chléb a hry.

■ Opakem sytých jsou „blahoslavení chudí“, toužící ještě po jiných Božích darech (než jen krásách pozemských) a po přátelství samotného dárce. „Chudí“ jsou ti, kteří očekávají, co nám Bůh ve své vynalézavé lásce ještě připravil.

Těšíme se, že budeme jednou velice překvapeni (i ti, kteří nevědí o Bohu zatím nic) krásou Boha a velikostí jeho přátelství. Už teď, tady můžeme něco z této krásy zakoušet. Ježíš nám mnoho zprostředkovává. Je nám s ním dobře. Zaručil se nám, že život a svět dopadnou dobře. Nemusíme trnout strachy nebo házet flintu do žita. Ježíšovo věrohodné životní svědectví nám umožňuje důvěřovat jeho slovu. Na něj je naprosté spolehnutí.

Archimedes řekl: „Dejte mi pevný bod ve vesmíru a pohnu zemí.“
My jsme dostali dva body, které hnuly vším, vše posouvají do nové roviny Božího přátelství. Náš život se odehrává někde mezi dvěma stěžejními událostmi dějin, mezi prvním a druhým příchodem Mesiáše.

Večeře Páně nás zve, abychom si uprostřed radostí a starostí života načerpali bezpečnost, pokoj a jistotu, kterou nám Ježíš poskytuje. Boží království začalo a bude dovršeno. Když to objevíme, bude pro nás slavení Večeře Páně krásnější, zajímavější, konkrétnější a vznešenější. Sám Ježíš do ní tyto rozměry vložil a každému z nás je nabízí. Zkusme příští Večeři Páně takto prožít.

POZNÁMKY

1) *Boží království je uspořádání sebe samého a vztahu s druhými podle Ježíšových pravidel.*

2) *Víme, kdy, kde, jak, proč a k čemu se odehrál Ježíšův život – to není mýtus, který je jen popisem nějakého jevu bez historického určení.*

4 VEČEŘE PÁNĚ – NOVÁ SMLOUVA

Ježíš při poslední večeři říká: „Toto je nová smlouva...“ Jestliže nová, pak je třeba nejprve se v našem uvažování vrátit ke staré smlouvě. Pro Židy je smlouva s Hospodinem základním pilířem jejich existence. (O Bibli by nikdy neřekli Zákon, ale „Smlouva“.) Smlouva pro ně znamená vztah, přátelství, spolupatříčnost.

Stará smlouva začala přibližně před čtyřmi tisíci léty vyvoláním Abrahama: „Abrame, jsi schopný chlap, dosáhl jsi významného postavení, ale já ti nabízím ještě jiné možnosti...“ A Hospodin řekne: „Abrame, jdeme k notáři, abys věděl, s čím můžeš ode mě počítat.“¹

Papír sežerou myši, dnes se často nedrží slovo.

■ Tenkrát uzavírali smlouvy účinným způsobem. V 15. kapitole knihy Genesis je popsán tehdejší rituál uzavírání smlouvy. Smluvní strany procházely uličkou mezi rozseknutými půlkami zvířat a zapřísahaly se a zaklínaly: „Jestli nedodržím, co jsem slíbil, ať se mnou Bůh udělá toto (a rukou na sobě kreslili svislou čáru od hlavy dolů), a navíc ať přidá toto (vodorovně si rukou přejeli před hrudníkem).“ Nakreslili tak na sobě kříž – ať jsem rozčtvrcen, jestli nedodržím, co jsem slíbil. (Mimochodem: Bůh nad nikým nikdy „kříž neudělal“, to my... nad ledaským...) K obřadu uzavírání smlouvy patřila hostina, lámání chleba (k tomu se ještě vrátíme) a sůl.²

Hospodin nabídl Abrahamovi a jeho lidem zemi a syna (potomstvo) – obojí je dodneška pro Židy podstatné.

■ Ale už Abrahamovi pravnuci dali přednost faraonově nabídce: „Usaďte se v mé zemi.“ (Každou chvíli lstivě nabízí nějaký farao jakýsi „ráj“, „snadnější život“, který líčen lákavěji než nabídka Boží se zdá být na dosah ruky.) Později byli Izraelité v Egyptě zotročeni

a zakusili otroctví. Škoda, že se včas nevrátili domů, do země, kterou jim dal Bůh.³

■ Hospodin zůstal Izraelitům, přes jejich selhání, věrným přítelem, dodržel smlouvu a svůj lid z Egypta vysvobodil. „Nesl jsem vás na orlích křídlech a přivedl vás k sobě.“ (Ex 19,4b) I této generaci navrátilců znovu nabídl smlouvu (přátelskou pomoc, aby neupadli zase do nějakého otroctví). V době Mojžíše už „notářský“ zápis vypadal jinak než za Abrahama. Přečtěte si Ex 19,1–8 a 24,1–11.⁴

■ Ze strany Izraelitů bylo při uzavírání smlouvy důležité prohlášení: „Budeme poslušni!“ „Poslušně budeme dělat všechno, o čem Hospodin mluvil.“ (Ex 24,8) Přesto smlouvu v dalších dějinách porušovali. To pak Hospodin smlouvu ze své věrnosti znovu a znovu s dalšími generacemi obnovoval.⁵

Smlouva Hospodina s jeho lidem je nerovnoměrná (mezi rodiči a dětmi je také přátelství nerovnoměrné, mezi manžely rovnoměrné). Hospodin (i rodiče) dává více. On se také zavázal, že svou smlouvu nevypoví ani v případě selhávání Izraele. (Jen prohlásil: „Nebudu mlčet k vašim nevěnostem a v tom případě vás přestanu chránit, dokud nezměníte své jednání.“)

■ Smlouva má tři části: o vojenské pomoci; o hospodářské pomoci; o přátelství. („Nebudeme jen jako obchodní partneři nebo sousední králové, ale nabízím vám pevné přátelství. Víte co, já vás požádám ‚o ruku‘, nabídl se Hospodin.“)⁶

■ Židé si Hospodinovy smlouvy vážili. Nikdo jiný by jim něco tak výhodného a úžasného nenabídnul. Kdo si už delší dobu nečetl text Hospodinovy smlouvy, prosím vás, přečtěte si ji v 5. knize Mojžíšově (Dt 28.–30. kapitola). Je to úžasná nabídka. Dodneška nebyla odvolaná a je nabídnuta i nám!

Jako Židé každoročně, tak i Ježíš při svých posledních Velikonocích slavil s učedníky „platnost“ této smlouvy. Oslavovali přátelství s Hospodinem. Věrnost a trvalost Hospodinovy ochrany. Měli na paměti, jakým „inkoustem“ byla smlouva „podepsána“, čím byla

potvrzena: „Mojžíš vzal krev, pokropil lid a řekl: ‚Hle, krev smlouvy, kterou s vámi uzavírá Hospodin na základě všech těchto slov.‘“ (Ex 24,8)

■ Ježíš ale nezůstal u staré smlouvy. Šel dál, přidal ke staré smlouvě, ke starému přátelství, své přátelství na život a na smrt. A svou – Novou smlouvu, přesněji řečeno *obnovenou* smlouvu – „podepsal“ svou krví.

■ „Když bylo po večeři, vzal kalich a řekl: ‚Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, která se za vás prolévá.‘“ (Lk 22,20)

Jaký je rozdíl mezi „starou“ a „novou“ smlouvou? Ve staré smlouvě stál na jedné straně Hospodin a na druhé Izraelité. Ti sice upřímně slibovali: „Budeme poslouchat“, ale pak selhávali. Každý rok předstupoval velekněz před Hospodina v Den smíření s vyznáním vin. Pochopitelně se Izraelité cítili před Hospodinem pro svou nevěru stísněně.

■ My také o Velikonocích slavíme smlouvu a každoročně obnovujeme svůj křestní slib s vědomím svých vin, ale naše postavení se změnilo. V *Obnovené* (*Nové*) smlouvě na naší straně provinilců (ne menších než Židů) stojí navíc Ježíš – člověk podle Božích představ, člověk, který obstál. Jsme oproti starému Izraeli bohatší a silnější celou Ježíšovou láskou a péčí k nám, vším, co pro nás a pro svět koná. Naše postavení se změnilo. Je bohatší, nadějnější a radostnější než postavení lidí před Ježíšem. Ježíš – milovaný syn Boží – jde s námi, zaručil se (ne Bohu, ale nám), že nás dovede do Ráje. S ním jsme silnější, odvážnější. Víme, že Ježíš svůj slib splní (připomínka jeho druhého příchodu).

■ Ježíšova *Obnovená* (*Nová*) smlouva se také liší rozšířením o pozvání pro nežídy (my pocházíme z pohanských národů). Vyvolení Židů samozřejmě trvá, ale i my jsme byli přijati mezi „Izraelity“: „Nyní tedy, budete-li mě skutečně poslouchat a dodržovat mou smlouvu, budete mi zvláštním vlastnictvím jako žádný jiný lid, třebaže má je celá země. Budete mi královstvím kněží, pronárodem svatým.“ (srov. Ex 19,5–6 a Zj 1,4–6)

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Pozvání k Večeři Páně.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.